

3. Левицька С.О. Впровадження програмно-цільового методу формування бюджетів / С.О. Левицька // Фінанси України. – 2004. – № 6. – С. 38-45.

4. Економічні аспекти проблем розвитку вищої освіти в Україні [монографія] / за ред. чл.-кор. НАПН України, д.е.н., проф. І.М. Грищенка. – Хмельницький: ХНУ, 2010. – 478 с.

5. Чугунов І.Я. Розвиток програмно-цільового методу планування бюджету / І.Я.Чугунов, І.В.Запатріна // Фінанси України. – 2008. – № 5. – С. 3-14.

6. Михайленко С.В. Показники оцінки обґрунтованості проектів бюджетів / С.В. Михайленко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. № 4. – С. 219-227.

УДК 332.122.62

Розмислов О.М.

к.е.н, доцент

доцент кафедри обліку і аудиту

Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля

м. Сєвєродонецьк, Україна

Розмислова К.О.

студентка 3-го курсу напрямку «Фінанси і кредит»

Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля

м. Сєвєродонецьк, Україна

ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ НА РІВЕНЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ

Існуючі форми взаємозв'язків центральної і регіональної влади дозволяють розглянути кілька відмінних варіантів теоретичної моделі рівноважних значень витрат, кредиторської заборгованості та фінансової допомоги в моделях при формуванні бюджетної політики в умовах реалізації норм Закону України «Про місцеве самоврядування України» [1].

В світовій практиці місцевого самоврядування розглядають модель, в якій передбачається, що функція максимізації суспільного добробуту збігається з функцією корисності репрезентативного споживача, при цьому максимізація здійснюється при загальному бюджетному обмеженні - сумарні витрати державного і регіональних бюджетів не перевищують суми доходів державного і регіональних бюджетів і приросту кредиторської заборгованості регіональних бюджетів за період. З органами місцевого самоврядування виявляється, що починаючи з сільських рад, ми маємо юридичні особи, у яких відповідно до законами України немає повноважень від людей, інтереси яких вони представляють. І вся система законодавчої і виконавчої влади знаходиться «в повітрі» і не має реального зворотного зв'язку від людей до держслужбовців [2].

Умови першого порядку в такій моделі є умови рівності граничної корисності від збільшення державних витрат, від збільшення регіональних витрат, а також від скорочення кредиторської заборгованості на регіональному

рівні, яка вирівнюється за рахунок перерозподілу коштів між регіонами шляхом виділення фінансової допомоги.

Дана модель має різновид, при якій функція корисності центральної влади додатково враховує позитивні екстерналії від надання суспільних благ на регіональному рівні. Облік позитивних екстерналій означає більш високу граничну корисність від надання суспільних благ на регіональному рівні в порівнянні з функцією корисності репрезентативного (регіонального) споживача. Умови першого порядку в цій моделі, так само, як і в основній моделі – це умови рівності граничної корисності від збільшення витрат на всіх рівнях і від скорочення кредиторської заборгованості на регіональному рівні. Наслідком вищою граничної корисності регіональних бюджетних витрат в цьому завданні буде більш високий рівень витрат і кредиторської заборгованості регіональних бюджетів і більш низькі витрати державного бюджету.

Розрізняють і інші моделі, в яких передбачається, що «центр» при виділенні фінансової допомоги приймає до уваги функцію реакції регіональних влад на що виділяється їм обсяг федеральної фінансової допомоги і вирішує власну задачу з урахуванням їх функцій реакції.

Використовувана форма функції корисності державної влади, в яку входять функції корисності регіональних влад, в системі взаємодії з першим ходом центральної влади дозволяє досягти, громадського оптимуму – умови першого порядку і оптимальні значення державних і регіональних витрат, а також регіональної кредиторської заборгованості збігаються з громадською оптимумом.

Зміна парадигми підходів формування місцевих бюджетів передбачає: підвищення бюджетної і фінансової самостійності місцевих бюджетів; стимулювання громад до об'єднання і формування здатних територіальних громад через механізм переходу бюджетів об'єднаних громад на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, наділення таких громад повноваженнями, рівнозначними повноваженнями міст обласного значення, позбавлення права на виконання делегованих державою повноважень органів місцевого самоврядування в селах, селищах, містах районного значення, що не об'єдналися [3, с. 61].

Це означає, що якщо державна влада (як і регіональні) в своїй функції корисності враховує безпосередньо функції корисності регіональних репрезентативних споживачів, то децентралізація прийняття бюджетних рішень при використанні правила першого ходу центральною владою (тобто виділення фінансової допомоги і подальший вибір регіональних влад при заданому значенні фінансової допомоги) не призводить до зниження суспільного добробуту. При оптимальному значенні виділяється державою фінансової допомоги регіональні влади фінансують витрати оптимальним чином.

Дана модель в умовах одночасної взаємодії рівноважних значень державної фінансової допомоги, «центральної» і регіональних витрат, а також кредиторської заборгованості на регіональному рівні визначаються виходячи з

перетину кривих реакції центральної влади на витрати і кредиторську заборгованість регіонів.

Умови першого порядку в цій моделі збігаються з умовами моделі максимізації суспільного добробуту. Такий результат в даному випадку досягається за рахунок того, що в ситуації, коли регіони максимізують корисність регіонального репрезентативного споживача і відповідна функція корисності враховується в функції корисності центральної влади, оптимальні значення вибору регіональних влад і «центру» збігаються. Витрати в одержуваному рівновазі відповідають оптимальним витрат при максимізації суспільного добробуту. Отже, в більшості вивчених моделей рівноважні значення витрат, фінансової допомоги та кредиторської заборгованості в умовах невизначеності лежать між значеннями в умовах відсутності фінансової допомоги і рівноважними значеннями в аналогічній - моделі в умовах визначеності, причому, чим нижча ймовірність виділення фінансової допомоги, тим менше витрати регіонального бюджету і кредиторська заборгованість.

Отже чим більша довіра населення конкретного регіону до об'єднаних територіальних громад того самого регіону, тим більшої довіри має цей регіон, та тим більша її інвестиційна привабливість.

Отримані результати зокрема означають, що введення невизначеності в моделях, де має місце завищення витрат регіональних бюджетів при наявності м'яких бюджетних обмежень або при завищенні витрат через відповідних переваг регіональних влад, може зрушити рівноважні значення витрат регіональних бюджетів до оптимальних.

Ситуації м'яких бюджетних обмежень виникають при опортуністичному поведінці регіонів, коли вони враховують веління центрального уряду в моделях першого ходу регіональних влад. Збільшення витрат регіональних бюджетів і кредиторської заборгованості призводить до зростання державної фінансової допомоги. Таким чином, можна говорити про наявність двох окремих випадки першого ходу регіонів:

- 1) фінансова допомога центру виділяється пропорційно кредиторської заборгованості;
- 2) загальний фонд фінансової допомоги розподіляється пропорційно кредиторської заборгованості.

Всі інші ситуації описують в нашій термінології жорсткі бюджетні обмеження. У разі, коли регіональні влади відображають уподобання населення, при першому ході центру і при одночасному взаємодії центру і регіонів досягається суспільний оптимум. Ситуації перевищення регіональними витратами оптимального рівня виникають в розглянутих моделях при зсуві переваг регіональних влад в бік збільшення витрат.

В описаній ситуації регіони не мають можливості заздалегідь визначити свою політику в області бюджетних витрат таким чином, щоб отримати додаткові фінансові ресурси понад визначені раніше. Однак подібна ситуація

практично не зустрічається ні в українській, ні в світовій практиці. Регіональна влада завжди в тій чи іншій мірі мають можливість вплинути на рішення, що приймаються на загальнодержавному рівні, в тому числі в сфері надання додаткових фінансових ресурсів регіональним властям. Аналогічна ситуація спостерігається і в Україні, де представники регіональної влади приймають найактивнішу участь у процесі бюджетної торгу вже після схвалення закону про державний бюджет.

Список використаних інформаційних джерел

1. Закону України «Про місцеве самоврядування України» від 21.05.1997 № 280/97-ВР. Редакція від 24.02.2018. [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
2. Валерий Б. Что такое территориальная громада? Зачем нам это нужно? / Б. Валерий. [Електронний ресурс]- Режим доступу: <https://bahmut.in.ua/novosti/v-artemovske/12-grazhdanskoe-obshchestvo/340-chto-takoe-territorialnaya-gromada-zachem-nam-eto-nuzhno>
3. Осадчая Н.В. Децентрализация в украине: тенденции и проблемные аспекты. / Н.В. Осадчая, О.В. Галясовская. // Економічний вісник Донбасу № 2(44), 2016 – с. 56-64.

УДК 338.24

Рябчук О.Г.

к.е.н., доцент

*доцент кафедри аудиту та економічного аналізу
заступник директора ННІ обліку, аналізу та аудиту з наукової роботи,
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна*

СУЧАСНА НЕОБХІДНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В СУСПІЛЬСТВІ

Окремі дослідники вважають, що Україна, на відміну від найбільш розвинених країн світу, в даний час знаходиться в процесі переходу від індустріального до постіндустріального суспільства.

Загальновизнано, що основу постіндустріальної трансформації суспільства становить якісна зміна ролі людського фактора як суб'єкта і рушійної сили соціально-економічного прогресу. У процесі становлення економіки, заснованої на знаннях формується новий тип працівника, оснащеного знанням, умінням, кваліфікацією. Тому як прикладна, так і фундаментальна наука перетворюється